

Krofta vidí zápor této doby ve vývoji českého národa, ale upozorňuje také na klady, které osvícenství nechtěně v našem národě způsobilo. Osvícenství se svým nedostatkem smyslu pro národní rozvoj, pro stará práva českého národa tím, že otevřelo přístup k vyššímu vzdělání prostého lidu, přispělo k našemu národnímu obrození.

Poslední kapitola je vlastně jen stručným přehledem, podávajícím zvláště snahy Fr. Palackého. Krofta tuto kapitolu končí úsudkem, který zajisté snažil se dokázat ve svém díle a který zní: »Ukázalo se tak, že národ, třeba neveliký, ale tělesně i duchovně zdravý, vědomý si své hodnoty i svého poslání a úpímně se snažící svých schopností užít nejen k svému vlastnímu užítku a zdokonalování, nýbrž také ve prospěch dobra obecného, nemůže býti rozvrácen jakýmikoli politickými neúspěchy, že národ takový dovede vždy a stále žít, že je to vpravdě — národ nesmrtelný.«

Rauscher.

F. Bauer: Bismarck, diplomat a státník. (»Svazky«, č. 46, Praha, V. Petr, 1491, str. 43, K 4.)

Na 38 stránkách Petrových »Svazků« pokusil se autor podati »vyličení státnického a diplomatického formátu« Bismarckova. Výsledkem této snahy je bystře psaný essay, který věnuje pozornost *zahraničně-politické* ideologii a praksi velkého kancléře. Bauerovou koncepcí je, že geniálnější stránkou Bismarckova politického umění je jeho dvacetiletá politika po založení Říše (1871 až 1890) a jí proto věnuje také hlavní pozornost ve svém essayi. Líčí tu problematiku Bismarckovy kontinentální koaliční strategie s jejími pohnutými fázemi, vrcholícími ve vytvoření trojspolku středoevropských mocností a v zajišťovacím paktu s Ruskem. Bauer uzavírá svůj výklad líčením konfliktu mezi Bismarckem a Vilémem II., při čemž s pádem Bismarckovým padl i jeho komplikované důmyslný systém smluvních garancí Německa a jeho zdárného vývoje ve světové politice.

Při omezenosti místa, které bylo Bauerovi k dispozici, je přirozeno, že jeho essayi je pouhou skizzou problémů, které se tu naskýtají. Je litovati, že autor nedoplnil svůj výklad aspoň stručným nástinem hlavní literatury, která o předmětu jedná. Ona díla, která spoře uvádí v kontextu, jsou poměrně náhodně vybrána a bez řádné citace, která by umožnila čtenáři věci neznalému další literární orientaci. K hlavní koncepci Bauerově je podotknouti, že dílo Bismarckovo stěží se dá rozdělit na méně geniálnější část z let 1862—1870 a contrario politiky z let 1871—1890, neboť obojí je takřka metodickým projevem stejného ingenia diplomatického, jemuž v obou obdobích je k dispozici pouze jiný objekt (Rusko před r. 1870 a Německo po r. 1871). Ježto cílem Bauerova essaye je pouze vyličení *zahraničně-politické* stránky Bismarckova státnického díla, byl by přesný podtitul jeho essaye »Státník-diplomat«, čímž ovšem se současně ventiluje otázka, lze-li v Bismarckově státnickém díle — při snaze o jeho celkové zhodnocení — odloučit část zahraničně-politickou od vnitropolitické. Jinými slovy jde o to, lze-li zjevu Bismarckovu být vůbec práv v rámci tak omezeném, jaký byl Bauerovi k dispozici v jednom čísle »Svazků«. Při závažnosti dané problematiky a poučnosti jejího řešení Bismarckem jest si přát, aby české literatuře dostalo se *obsáhlé monografie o celém státnickém díle Bismarckově*, neboť stručné pojednání nevyhne se nikdy úskalí jednostrannosti nebo neúplnosti podaného líčení.

V. V.

Literární zprávy.

»Odkud tolik peněz?« **Národně-socialistická peněžní politika** jmenuje se kniha Dr. E. Wagemanna, profesora národohospodářství na berlínské univerzitě a presidenta říšského ústavu pro výzkum konjunktury, kterou »Orbis« předkládá

v českém překladu svým čtenářům. V první polovině autor vykládá jasným a přístupným slohem historii německého financování světové války, líčí katastrofu, která se přihlala na německé hospodářství po válce a která vyvrcholila v r. 1923 závažným znehodnocením německé měny, seznamuje čtenáře s pokusy o záchranu a vysvětluje závislost dřívějšího německého hospodářství na cizíně a mezinárodní konjunktuře. Druhá polovina Wagemannovy knihy je věnována hospodářské přestavbě Německé Říše. Dovidáme se tu, jak Říše opatřila práci pro nezaměstnané, jak osvobodila svůj hospodářský a finanční aparát od dřívější závislosti na mezinárodních kapitálových pohybech. Závěrečná kapitola knihy je věnována zásadám finanční politiky, základním principům národně-socialistického financování války v ostatních státech a konečně nové mravnosti v hospodářství. Předmluvu ke knize Dr. Wagemanna napsal říšský ministr hospodářství, prezident Říšské banky Dr. Walther Funk, který ji nazývá »základním dílem o teorii tvorby peněz vůbec« a oceňuje přístupnou formu tohoto výkladu o peněžní politice.

V poslední době se obrátila literární historie dvěma studii k dílu Ondřeje z Dubé. Je to vlastně její dluh, že ponechala (ostatně jako mnoho jiných právnických děl starší doby) bez valné pozornosti jeho dílo. Článkem **Na okraj životního díla Ondřeje z Dubé** v »Listech filologických« (LXV. 1938, str. 193 až 200) pokusil se řešiti **F. M. Bartoš**, zejména vzájemný poměr t. zv. Přípisu (»Naj-osvieceniššmu kniežeti«), dále t. zv. Paměti (»Hotovy isuce«) a konečně vlastní právní knihy. Navazuje na moje vydání (Čes. Akad. 1930), ale kloní se k poznámkám Václava Hrubého v »Naší vědě« a s ním společně vyslovuje mínění, že tu jde o dva spisy od sebe rozdílné i časově. Nereagoval jsem na vývody V. Hrubého jednak proto, že jsem přesvědčen, že každé vydání je vlastně — byť podstatný — počátek badání o vydávaném díle, jednak proto, že V. Hrubý záhy potom zemřel a tak nemělo smyslu otvírat polemiku, když by se referent již nemohl zúčastnit. O datování jednotlivých těchto částí valně nejde, neboť rozdíl je nepatrný a ztěžl i kdyby bylo pevně postaveno, nebude mít zásadního významu. Spíše tu jde o odpověď na otázku, jde-li tu o více prací Ondřejových nebo ne. Zde je však možné dvojí řešení: Buď všechny tři části budeme spojovati, jak pravděpodobně to pojímali už ve staré době a jak také vytyčil Fr. Palacký. Není rozporu mezi nimi a zmíněná »Paměť« začíná neúplnou větou, která však při užším spojení s »Přípisem« teprve dává smysl. Anebo budeme je považovati za samostatné části, pak však nejde tu o dvě, nýbrž o tři samostatné spisy. »Paměť« totiž ve všech rukopisech následuje až za vlastní knihou a bývá většínou oddělena i od »Přípisu«, ba dokonce leckdy jde před »Přípisem« (věnováním). Ovšem když takto budeme dělit celé životní dílo Ondřeje z Dubé, pak vystává pochybnost, zda bychom též z důvodů časových neměli oddělovat jako jeho samostatný spis část právní knihy od čl. 106 i. f. (»Páni nalezli«...). A proto závěrem můžeme si říci, že třeba podobná kritika a další rozbor je nejen nutný, nýbrž i prospěšný pro hlubší poznání tohoto klasického díla české právní literatury, přece si musíme býti vědomi, že všechny uvedené části k sobě patří a dokazují tak autora s jedinou spojující myšlenkou: podati obraz soudobého českého práva. Toto doplňování a postupný růst je zjev v právních knihách běžný a Ondřejovo dílo není výjimkou.

S jiného hlediska, totiž zařadit dílo Ondřejovo mezi ostatní soudobou literaturu, přihlédl k naší právní knize **J. B. Čapek** ve studii o **vzniku a funkci Nové rady** Smila Flašky z Pardubic (Věstník Král. čes. spol. nauk, 1938, I.). Co jsem jen spíše domněnkou vyslovil ve svém vydání, potvrzuje tento literární historik téměř úplně. Obě práce, Bartošova i Čapkova slibují, že teprve osvětlením díla Ondřeje z Dubé s různých hledisek dojdeme k jeho úplnému poznání. Čáda.

Do časopisu *Věda a život* roč. VIII. 1941 str. 234—238 a 284—287 napsal prof. **Čáda**, článek **Vznik měst**. O tomto problému je dnes již obrovská literatura a vytvořena řada teorií. Psáti přehledný článek, shrnující ve stručnosti různé

theorie je velmi obtížné. Čáda podává dané problémy velmi výstižně. Zvláště je zajímavý jeho názor na vznik městské samosprávy a na souvislost středověké samosprávy městské s jejím vzorem správy římských měst. Čáda hodnotí tím nově recepční pochod, který nebyl tak přímočarý, jak se domnívala Savignyho theorie, který však byl mocnější, než jak se pozdější kritické hodnocení se domnívalo. Čáda také ukazuje na hospodářskou stránku zakládání měst v střední Evropě a na problém kolonisační, který z ní vyplynul. f. r.

»**Hospodářska obroda**« jest název nového slovenského časopisu, jehož první číslo vyšlo v Bratislavě v únoru t. r. Úvodní slovo k němu napsal prezident Slovenské republiky dr. Tiso; vedoucím redaktorem je dr. Josef Kosorín. Z obsahu prvního čísla zasluhuje zmínky zejména úvaha inž. Karla Zajíce o ústředním problému nové hospodářské politiky a referát dra Kosorína o programu nově utvořeného *Kruhu rolnických spolupracovníků* (cílem tohoto sdružení je mravní, kulturní a hospodářské povznesení rolnictva; do jeho působnosti náleží především organizace vědeckého studia všech problémů, dotýkajících se rolnictva a uplatňování získaných výsledků na příslušných místech politických i úředních). Dr. M. Š.

Práce MUDr. Jana Stříteského: »**Über chronische Krankheiten und Invalidität mit besonderem Hinblick auf Tuberkulose und chronischen Rheumatismus**« (Istituto nazionale fascista della previdenza sociale, zvláštní otisk z časopisu *Le Assicurazioni Sociali*, 1940, stran 21, s 8 tabulkami) je zprávou k tematiku určenému pro IV. mezinárodní kongres sociálně-pojišťovací odborníků, který se měl konati v Římě v říjnu r. 1939. Její jádro tvoří kritický rozbor statistického materiálu nastřádaného ve Všeobecném pensijním ústavě v Praze. Číselný materiál zachycuje jednak příčiny invalidity, jednak chorobnost tuberkulosou a chronickým reumatismem u soukromých zaměstnanců ve vyšších službách. Z práce vyplývá, že invalidita žen je mnohem větší, než invalidita mužů a že invalidita celého souboru se může průběhem let měnit v souvislosti s měnícími se hospodářskými poměry. Dr. J.

Některé novinky německé z právnické literatury (podle Nově získ. knih v Nár. a universitní knihovně v Praze): *Buchner Rudolf*: Textkritische Untersuchungen zur Lex Ribuarua. (Schftn. d. Reichsinstituts f. ältere deut. Geschichtskunde, 5. Leipzig, 1940). — *David Walter*: Verkehrsgewohnheit. Gewohnheitsrecht und ergänzendes Satzungsrecht. (Neue deut. Forschungen, 283). Berlin. 1940. — *Ru Fritz*: Anwendung fremden Rechts. Berlin, 1940. — *Schultze Ernst*: Gold. Leipzig, 1940. — *Dehlinger A.*: Systematische Übersicht über 74 Jahrgänge Reichsgesetzblatt (1867—1940). 18. Aufl. Stuttg. 1941. — *Forsthoff Ernst*: Recht und Sprache. (Schftn. d. Königsbrger Gelehrt. Gesell., G. Kl. 17/1.) Halle-Saale. 1940. — *Schwind Fritz v.*: Zur der Frage der Publikation im röm. Recht. (Münch. Beiträge z. Papyrusforschng. 31.) Münch. 1940. — *Böhle Cilly*: Die Idee der Wirtschaftsverfassung im deut. Merkantilismus. (Freiburg. staatswiss. Schftn., 1.) Jena. 1940. — *Lucas Hans*: Theorie der Devisenzwangswirtschaft. (Fschngn. z. Finanzwissenschaft. 6.) Jena. 1940. Ča.

Pozornosti zasluhuje poučný přehled, který pod názvem **Verfassungsrecht und Verfassungsleben in der neuen Slovaekai** podává Kurt O. Rabl, působící t. č. v Krakově, v *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht* roč. IX, str. 821 d. a roč. X, str. 127—167. Pojednání bylo uzavřeno počátkem května 1940 a zachycuje mnohé těžko dostupné projevy a dokumenty. M. B.

Dobře informovaný výklad příslušných smluvních i souvislých zákonných ustanovení přináší pojednání Friedricha Korkische, **Die Neuregelung der Staatsangehörigkeit in den Gebieten der früheren Tschechoslowaekai**, uveř. v *Zeitschr. f. ausländisches öffentliches Recht*, roč. X (1940), str. 168—243. Autor je referentem institutu pro veřejné zahraniční a mezinárodní právo. bk.

Institut für Weltwirtschaft v Kielu vydal v lednovém čísle svého »**Weltwirtschaftliches Archiv**« několik příspěvků k válečným problémům některých zemí. Tak prof. *Montgomery* (Stockholm) zde pojednává o hospodářském vývoji Švédska od vypuknutí současné války. Zvláštní pozornost věnuje též situaci, vzniklé obsazením Norska říšskou brannou mocí. Přes značné zásahy státu zachovalo však švédské hospodářství stabilitu a soukromopodnikatelskou iniciativu. Doc. von *Gadolin* (Helsinki) popisuje válečně hospodářská opatření ve Finsku a účinky finsko-ruského míru na finské národní hospodářství. Přes různé státní zásahy není dosud ve Finsku soustavné kontroly výroby, investic a cen. Také intervenční činnost hospodářských organizací není příliš účinná. Prof. *Böhler* (Zürich) zaujímá stanovisko ke švýcarskému válečnému hospodářství, jež zůstalo v celku bez otřesu, třebaže ztráta spojení se zámořím je zasáhla velmi citelně. Autor soudí, že ze zkušeností, nabytých z nynější situace, jest čerpati mnohé direktivy pro další řízení hospodářského běhu země. Prof. *Suranyi-Unger* (Szeged), pojednává o maďarském branném hospodářství, vypisuje opatření vlády od roku 1939 v oboru zásobování, obchodu, úvěru a rozpočtu. Od nové pozemkové a sociální reformy jest očekávati další zlepšení maďarského hospodářství. Prof. *Leon* (Bucuresti) popisuje válkou podmíněné změny a opatření v rumunském národním hospodářství, jichž intenzita byla zvýšena odstoupením části státního území. I zde řízené hospodářství mocně zasahuje, nejúčinněji zákonem z 31./X. 1940, jež postihuje ceny, výrobu a obchod. Prof. *Bobčev* (Sofia) zkoumá bulharské hospodářství a hospodářskou politiku ve znamení současné války. Státní zásahy do hospodářského života zabránily plně ev. poruchám hospodářského chodu. Většina autorů věnuje též zvláštní pozornost hospodářským stykům své země s mocnostmi Osy. Tyto vztahy znamenají dnes nejsilnější složku zahraničního obchodu těchto zemí. Jednotliví autoři zaujímají ovšem k situaci stanovisko dle subjektivního názoru. Přesto jsou jejich vývoody velmi zajímavé i poučné.

Dr. Vojt. Poláček.

Dr. Václav Sýkora vychází ve své zajímavé studii »**Soukromožalobní delikt**«, (Praha 1941, sv. 45. sb. práv. pojednání, Práv. knih. V. Linharta, str. 72, 15 K) z výkladu akusačního principu a jeho vztahů k soukromé obžalobě a podává pak podrobný rozbor předpisů, v nichž se soukromá žaloba uplatňuje, a to předpisů o ochraně cti, předpisů práva patentního, práva původcovského, předpisů o nekalé soutěži, práva známkového, předpisů o ochraně listovního tajemství, zákona o povinnostech bankéřů a konečně různých ustanovení trestního zákona. Nelze pochybovati o tom, že práce bude uvítána jak teoretickými právníky, tak i kruhy praktickými, jež najdou zejména v partii o ochraně cti korporací a spolků mnohé nové náměty.

O úkonech, které vykonávají obce v předepsané působnosti z oboru řádného soudnictví píše ve stejnojmenné publikaci **JUDr. Jos. Pražák** (str. 159, Praha 1940, Unie, 18 K). Publikace shrnuje řadu porůznu vydaných předpisů a usnadňuje tak zejména obcím a vůbec autonomním pracovníkům rychlou orientaci, což bude jimi jistě vděčně kvitováno. Autor uvádí jak text příslušných předpisů, tak i vyčerpávající výklad k nim a často i praktické vzorce. Látku si rozdělil jednak na rozbor přenesené působnosti obce ve věcech soukromoprávních (na př. při vydávání vysvědčení o majetkových poměrech, při doručování, při řízení pozůstalostním, poručenském, při sestavování seznamů vnucených správců a odhadních znaleců, při publikaci dražebních vyhlášek, ve věcech knih pozemkových a železničních a j.) i ve věcech trestních (spolupráce při vyšetřování, při podávání zpráv o pověsti obviněných osob, při soudním ohledání mrtvol, při sestavování seznamů porotců a kmetů, smírčí úkoly podle zákona na ochranu cti, oznamovací povinnost podle zákona o trest. soudnictví nad mládeží a pod.). K rychle orientaci je připojen heslový rejstřík.

J. Kl.

Knížka **Dr. Fr. Pospíšila »Poplatky při hypotekárních zápůjčkách.** (Práv. knih. v Praze, 1941, 8°, stran 58, K 10) ve stručné formě, avšak vyčerpávajícím způsobem podává přehled všech poplatků, které mohou přicházeti v úvahu při hypotekárních věcech. Probírá za sebou ujednání zápůjčky, změny v zástavě, změny v zápůjčce a druhá část pojednává o poplatcích vkladních, kdežto třetí část se zabývá osvobozením z důvodů konversních. Knihu uzavírá pojednání o zápůjčkách samosprávných svazků. Knížka jest velice praktická. Doporučovalo by se však v monografii probrati materii celou, nikoliv jen na ni poukázati. Na příklad autor při málo praktikovaném osvobození kaučních listin (nikoliv dlužních úpisů, jak zcela správně autor uvádí) a při výmazu zástavního práva při formě obchodní korespondence uvádí: (str. 13:) »Úvěrní listina, je-li dlužník obchodníkem nebo živnostníkem, jest poplatku prosta jako obchodní korespondence za podmínek saz. pol. 33/60, č. 4.« Obdobně na str. 24. Jest sice správné, že autor připojil poznámku: »Viz blíže Mužák, »Poplatková povinnost zástavní smlouvy« ve Spořitelním obzoru a výnos min financí ze 25./VII. 1935, čís. 52.817/35-V 15«, avšak tato lakoničnost nebyla na místě v monografii, která snad měla věc probrati šířeji, aby ti, kdož v tomto směru hledají poučení, nemuseli opět někde jinde je sháněti. To však nechce umenšiti zásluhu knížky, která jest vskutku instruktivní a pro advokáty, notáře finanční ústavy potřebná a přehledná.

dnk

Konečně můžeme také v češtině zaznamenati teoretickou publikaci z oboru cestovního ruchu. Je to jako IX. číslo letošní Sbírkky přednášek České společnosti národohospodářské vydaná přednáška **Dr. Jaroslava Kose: »Hospodářský význam cestovního ruchu«.** Autor zde rozvádí, jak se cestovní ruch projevuje svými vzájemnými vztahy k různým odvětvím hospodářství a příklady z Říše, Italie a Švýcar dovozuje jeho význam pro hospodářství zemí. Zabývá se dále statistikami cizineckého ruchu v cizině i u nás a připomíná domácí snahy o zlepšení organizace a zařízení cestovního ruchu. Konečná kapitola je věnována otázkám propagace ve službách cestovního ruchu. Na nevelkou brožuru vyčerpává Koseho práce pozoruhodně důkladně látku a bude dobrou pomůckou pro další teoretické práce z tohoto oboru.

Nárysem takové velmi důkladné práce jsou **»Beiträge zur Fremdenverkehrslehre und Fremdenverkehrsgeschichte«**, které napsali **Dr. W. Hunziker** a **Dr. K. Krapf** a které vyšly v dubnu 1941 jako 15. svazek publikací Švýcarského svazu pro cestovní ruch v Bernu. Hlavně první z nich, Hunzikerovo pojednání **»Fremdenverkehr und Fremdenverkehrslehre in zeitgemässer Betrachtung«**, obsahuje kostru celé systematické nauky o cestovním ruchu, kterou si autor vyhrazuje později zpracovati. Krapfovo pojednání více duchaplně než důkladně připomíná kulturní vztahy k švýcarskému cestovnímu ruchu v průběhu staletí.

čb.

Finanční právník, odborná finančně-právní revue uveřejňuje v č. 6. VI. ročníku zvláště: Závislost spoření na úrokové míře (Dr. Vladimír Kadlec); Podmínky ve správních aktech o poplatkovém osvobození (Josef Boura); Nová úprava dávek za úřední úkony. Srážení poplatků při výplatách z protektorátních pokladen. Příslušnost k vyměňování daně z obratu ve Velké Praze a ve Velkém Brně a jiné drobnější příspěvky.

vl.